

© TWAN WIJERMANS

GEZOND GROEIEN IN MELKVEE

Kunnen we de eisen van de koe, de boer en de burger verzoenen in een duurzame melkveehouderij? Kunnen dierenwelzijn, milieu en economie elkaar versterken? Dat zoeken onze noorderburen uit in het project 'Kracht van koeien'. En wat mag de melkveehouderij verwachten in het postquotum tijdperk?

– *Matthieu Frijlink, landbouwconsulent Boerenbond*

Zes bedrijven actief in de melkveehouderij (Quartes, MCC-Vlaanderen, BNP Paribas, DeLaval, Pfizer Animal Health en CRV) organiseerden enkele themamiddagen en -avonden rond het thema 'Gezond groeien'.

Systeeminnovaties

Bram Bos (Universiteit Wageningen) vertelde over de uitdagingen voor de melkveehouderij in dichtbevolkte gebieden als België. In het project 'Kracht van koeien' zoekt men naar nieuwe stalconcepten en bedrijfsstrategieën om tot een melkveehouderij te komen waarin koeien het goed hebben, de ondernemer loon naar werken krijgt, het milieu niet overbelast wordt en de wensen van de burger gerespecteerd worden.

De maatschappij verlangt in toenemende mate aandacht voor dier en milieu. Dierenwelzijn is het onderwerp van heel wat nieuwe verplichtingen rond de huisvesting van vee. Ook de impact van de veehouderij op het milieu (klimaat, energie, emissies, ...) wordt nauwlettend opgevolgd. Niet enkel

vandaag, in onze eigen achtertuin, maar ook elders in de wereld en voor de toekomstige generaties willen we voldoende mogelijkheden openlaten door grondstoffen te recyclen en kringlopen te sluiten. Naast de nieuwe uitdagingen blijven de kwaliteitseisen die aan onze voeding worden gesteld, zeker even streng. In deze omgeving moet een landbouwer een

.....
De maatschappij verlangt in toenemende mate aandacht voor dier en milieu.
.....

voldoende inkomen kunnen genereren uit zijn activiteiten. In een vrijere markt wordt dit zeker niet eenvoudiger. Het combineren van de verwachtingen van landbouwers en consumenten resulteert in vernieuwende bedrijfsconcepten die breken

met de bestaande systemen en denkpatronen. Naast technische innovaties zijn er ook veranderingen nodig in sociale en culturele structuren. Systeeminnovaties zijn nieuwe processen waarin de behoeften van dier, ondernemer, burger en milieu verenigd worden.

Kracht van koeien

In het project 'Kracht van koeien' worden stallen en bedrijfssystemen opnieuw ontworpen. Als eerste werkpunt vult men de behoeften van de koe maximaal in. Dit houdt in voldoende licht, lucht en ruimte gedurende het hele jaar om vrij te bewegen en te rusten op geschikte bodems. Voorts een voldoende gevarieerd rantsoen van goede kwaliteit en geen ingrepen of stressvolle behandelingen.

Een tweede uitgangspunt is de idee dat mineralen kostbare (half)producten zijn. In het rantsoen moeten de beschikbare plant- en restproducten optimaal benut worden en het krachtvoer moet door voedsupplementen vervangen worden.

De mest en urine worden gescheiden opgeslagen om deze beter in te zetten in de plantaardige productie. Benutting van de deelstromen van mest moet het kunstmestgebruik overbodig maken en het organischestofgehalte in de bodem op peil houden. De bodem wordt beheerd als een productief ecosysteem. De opgeslagen organische stof in de bodem wordt beter benut door bewerking te beperken, verdichting te voorkomen en te intensiveren/extensiveren op de plaatsen waar dit bodemkundig het best is. Bovendien wordt ook de inzet van arbeid, grond en kapitaal herbekeken. Goedkope stalconcepten, het delen van kapitaalgoederen (melkstal, voermengwagen, grond, ...), samenwerking waar mogelijk en een eigen energieproductie zijn maar enkele aspecten van deze toekomstige

dieren het hele jaar door 360 m² per koe ter beschikking. De dieren hebben vrije toegang tot 3 functionele gebieden: een groen buitenverblijf, beschutting (20 m² per koe) en een zandbed (om de grasmat te

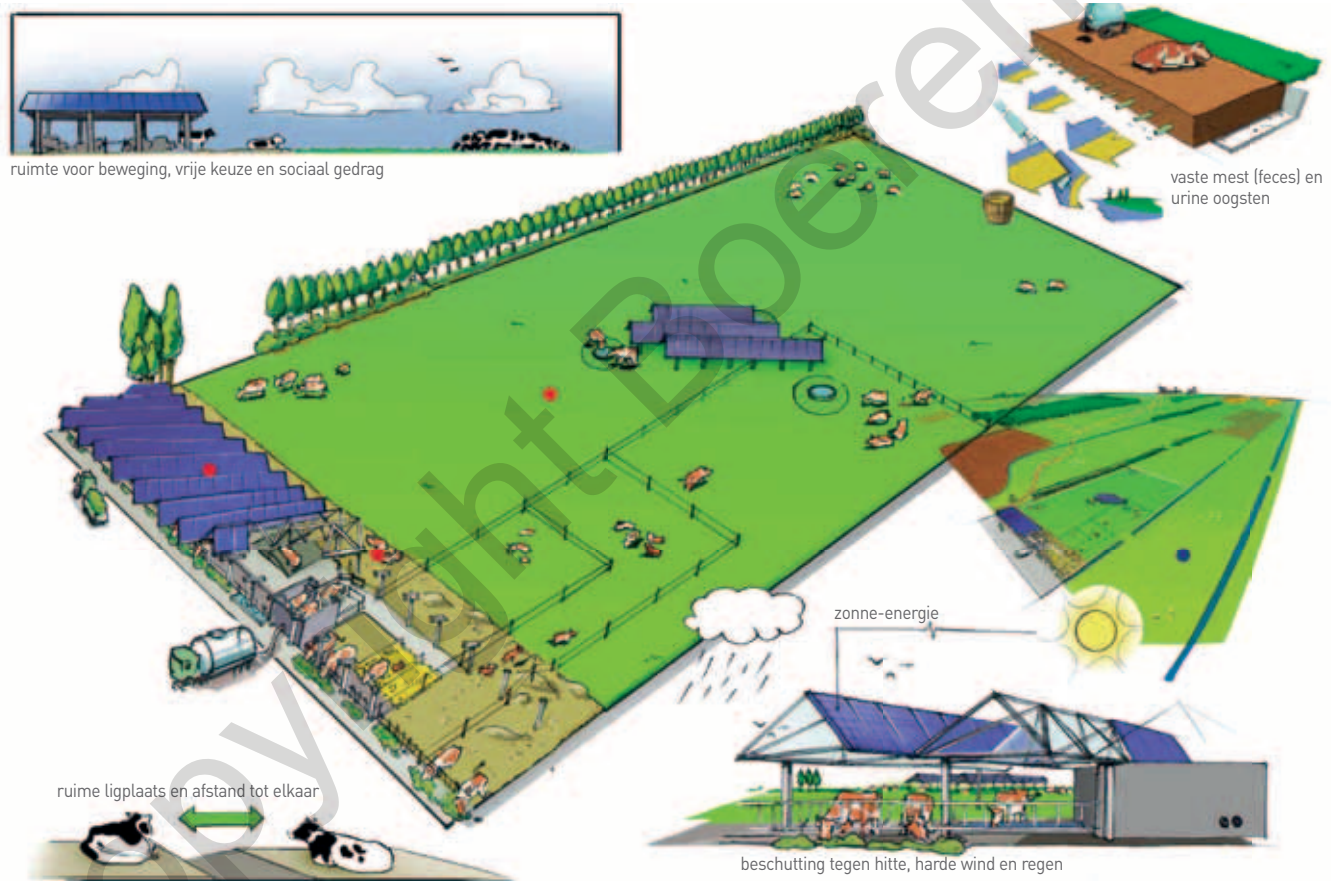
stalconcept van De Meent is het resultaat van een systeeminnovatie. Andere voorbeelden van systeeminnovaties vind je op de website www.duurzameveehouderij.wur.nl/NL/Projecten/krachtvankoeien.

.....
**Goede afspraken,
 goede vrienden.**
 .....

sparen). Echte weidegang gebeurt op de huiskavel. In De Meent is in grote mate voldaan aan de behoeften van de koe: vrije en ruime bewegingsmogelijkheid om natuurlijk gedrag te vertonen en de mogelijkheid om te schuilen voor regen, wind en zon. Het

Van leverancier naar marketeer

Jeroen Buysse (UGent) gaf zijn visie op de ontwikkelingen in de zuivelmarkt met het oog op de quotumloze situatie in 2015. De volatiliteit in de melkprijs aan producent is de laatste jaren toegenomen. Het Europese interventievangnet werd verlaagd en de wereldmarktprijs kreeg een grotere impact op de interne prijs van melkproducten in België. Hoge wereldmarktprijzen compenseerden dit de eerste jaren. Nu de wereldmarktprijzen opnieuw lager zijn, merken we dat het vangnet een stuk lager ligt. Ook wordt de rechtstreekse inkomenssteun voor

Stalconcept De Meent biedt aan een kudde van 50 koeien het hele jaar door 360 m² ruimte per koe. De dieren hebben vrije toegang tot 3 functionele gebieden: een groen buitenverblijf, beschutting en een zandbed. De weidegang gebeurt op de huiskavel.

ontwikkelingen. Ook het creëren van nieuwe compatibele functies, zoals landschapsbeheer, behoort tot de mogelijkheden.

De Meent

Een stalconcept als De Meent (zie hierboven) is het resultaat van zo een systeeminnovatie. Hier heeft een kudde van 50

bedrijf is energieneutraal door de zonnepanelen op de beschutting, het weglaten van krachtvoer en de goede benutting van mineralen. Het wordt ook klimaatneutraal bij verdubbeling van de efficiëntie van de zonnepanelen. Ook de reductie van de emissie van broeikasgassen met 40 tot 75% en het doordacht gebruik van mest verkleinen de ecologische voetafdruk. Het

producenten verlaagd en aan extra voorwaarden gekoppeld. Als ondernemer is het belangrijk een rendabel bedrijf na te streven zonder deze inkomenssteun. De vooruitzichten op lange termijn zijn vrij goed. De hogere gevoeligheid van de melkprijzen aan de internationale economische groei kan de stijgende inputprijzen compenseren (op voorwaarde

dat de economische groei wereldwijd aanhoudt).

Liquide middelen

De volatiliteit weegt op het melkveebedrijf. Vooral de liquiditeit van het bedrijf speelt hierin een rol, de mogelijkheid om op korte termijn aan de financiële verplichtingen te voldoen. Kan er bij tijdelijk lage melkprijzen, op korte termijn, voldoende cash vrijgemaakt worden? Een gebrek aan liquiditeit heeft zware gevolgen voor een bedrijf. Anticyclisch investeren lukt niet, noodzakelijke investeringen worden uitgesteld en duur krediet onttrekt extra middelen aan het bedrijf. De kosten van een cashtekort zijn groter dan de opbrengsten van een overschot.

Gelukkig kan een bedrijf zich hiertegen wapenen. Naast het aanhouden van voldoende cashmiddelen en het spreiden van investeringen, kan men proberen de prijzen te stabiliseren. De aankoop van grondstoffen op termijnmarkten kunnen voor deze stabiliteit zorgen. Aankopen op termijnmarkten is een *zero-sum game*, er zijn evenveel winnaars als verliezers. Enkel wie tijd en marktinfo heeft, kan winnen maar dat hoeft voor een melkveehouder niet het doel te zijn.

Relatie met melkerij

De onzekerheid in melkaanvoer is, net als de volatiliteit van de melkprijs, voor melkerijen zeker niet wenselijk. De verwerkingscapaciteit stijgt trager dan de productie waardoor de melkprijs ook onder druk komt te staan. De onderhandelingspositie verandert volgens de marktsituatie. Bij een melktekort staan de producenten sterk, bij een overschot de verwerkers. Deze ontwikkelingen maken goede afspraken tussen producenten noodzakelijk. Door producenten te groeperen in producentenorganisaties (PO's) kunnen transactiekosten verminderen en afspraken zo objectief mogelijk vastgelegd worden. Een mathematische programmering zou als onafhankelijke input kunnen dienen voor de onderhandelingen tussen PO en melkerij. Op deze manier kunnen de verschillende en tegengestelde doelstellingen in belangrijke mate overbrugd worden.

Nieuwe productiebeperkingen

Zonder quotum komen andere beperkingen in beeld. Vooral mestafzet en nutriënten-emissierechten (NER) beperken de veestapel en betekenen extra kosten. Deze beleidsinstrumenten hebben hetzelfde doel: de uitspoeling van nutriënten in het oppervlaktewater verminderen. Een bijsturing van het NER-systeem zal de komende jaren dan ook noodzakelijk zijn. ■